

SOERAKARTASCHE COURANT

NIEUWS- en ADVERTENTIE-BLAD.

Uitsluitend Agent voor Europa E. ELSBACH (107 Rue Ordener) te Parijs.

Abonnementprijs f 7.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.

De *Soerakartasche Courant* verschijnt driemaal's weeks: **Dinsdags, Donderdags en Zaterdags**, uitgezonderd feestdagen.

Advertentiekosten behalve het zegel voor elke 10 woorden voor 2 plaatsingen f 1.— elke volgende plaatsing de helft.

Inzending der Advertentiën tot op den dag der uitgave vóór 10 uur.

De Nederlandsch-Indische Stoomvaartmaatschappij.

Toen in 1874 de openbare uitbesteding plaats vond, om in de behoefte aan een stoomvaart van 1876 tot en met 1890 voor den Staat te voorzien, daar het oude contract alstoen afgelopen was, stond het een ieder vrij om mede te dingen. Wie zich met de laagste subsidie in geld per geographische mijl tevreden toonde en zich verder wilde onderwerpen aan de voorwaarden, kon het contract erlangen.

Maar de organisatie van een uitgebreide transportonderneming, als het onderhouden van een geregeld stoomvaartdienst in den Archipel, is niet, en kan niet zijn, het werk van den betrekkelijk korten tijd, die er moet verlopen tusschen de inschrijving en de inwerkingtreding van een contract. Integendeel: hier is een langzaam voortgaande ontwikkeling van jaren en jaren noodig. Nu stond de N. I. Stoomvaartmaatschappij reeds lang met den Staat in verbindtenis en onder de werking daarvan werd de onderneming steeds uitgebreid, zoodat zij met elk nieuw contract grootere afmetingen had erlangd, waardoor het voor andere ondernemers des te moeilijker moest worden om bij eventuele aanbesteding mede te dingen.

Zich tot den strijd voor te bereiden door alvast op eigen hand lijnen te openen, is niet geraden gebleken: onmogelijk is een mededinging vol te houden tegen een onderneming, die gedurende het loopende contract wordt geholpen met subsidie, met rentelooze voorschotten en met het uitsluitend transport van alle gouvernementen goederen en ambtenaren.

Telkens wanneer zich een mededinging opdeed, die door lagere vrachten het niet-officieel vervoer dreigde tot zich te trekken, viel het aan de in contract werkende Maatschappij niet moeilijk, om, door tijdelijk hare vrachten te verminderen, haar jeugdige zuster in den grond te loopen.

Een aanbesteding als de bovenstaande moest dus noodwendig tot niets leiden, waarvan al de voordeelen toevielen aan den inschrijver, al de nadeelen aan den Staat en het publiek.

Voor eerst toch werd het doel, om door het inwerkingbrengen van de openbare mededinging het bedrag der inschrijvingsommen tot een minimum terug te brengen, niet bereikt; want voor ernstige mededinging behoefde, ge-

lijk wij opmerkten, geen vrees hoegenaamd te bestaan.

En wanneer het voor niemand een geheim was, dat alleen de Indische Stoomvaartmaatschappij als inschrijver zou opkomen, dan ware een onderhandsche behandeling der zaak vrij wat verkieslijker geweest, ten einde het contract verband te doen houden, zoowel met het feit, dat de contractant ter andere een reeds sinds lang bestaande bloeiende onderneming was, als met de omstandigheid dat die onderneming weer een monopolie in handen dreigde te krijgen.

Waarom wijders, nu men vooralsnog enkel van de Ned-Ind. Stoomvaartmaatschappij afging, een verbintenis voor zoo'n geruimen tijd (van 76 tjm '90) gesloten? De transport contracten worden in den regel aangegaan voor vijf jaren. De tijd kan wel wat kort schijnen, wanneer de aannemer, indien hij er niet in slaagt opnieuw het contract te bekomen, verplicht is zich van den ganschen inventaris der onderneming, alléén met het oog op het contract aangeschaft, tegen iederen prijs te ontdoen; doch zulk een geval deed zich bij de Ned-Ind. Stoomvaartmaatschappij niet voor.

De onderneming bestond, en bestond sinds jaren; zij was een rijke, bloeiende onderneming, en het nieuwe contract had hier niets in het leven te roepen of ten aanzien der transportmiddelen te waarborgen.

Niettemin wordt voor een nieuw vijftiental jaren een drukkend monopolie bestendigd, en bestendigd over den ganschen Indischen Archipel.

Was dan het opnemen van zulk een kolossaal gebied in één perceel het gevolg van den drang der onstandigheden?

Kon door een verstandige splitsing niet meer gelegenheid geopend worden, om ook aan kleine maatschappijen het leven te geven en aldus langzamerhand met een min gewenscht monopolie te breken?

Het bezwaar, dat bij een splitsing voor nabedrijvende lijnen geen aannemers te vinden zouden zijn, vervalt bij de overweging, dat de Gouvernementen subsidieën juist strekken, om dergelijke diensten aanneembaar te maken.

Zoo ergens de kiemen voor een meer vrije beweging aanwezig zijn, dan is het daar. Tegenwoordig echter worden zij verstikt door een contract, dat den machtige machtiger maakt, den kleine in den grond werkt, en aan het publiek een onderneming opdringt, die, alleenherscheres als ze is, straffeloos aan het dure het slechte paart.

Ten aanzien der tarieven heeft een opdrij-

ving plaats, die o. a. genoegzaam al'e luxe-verkeer stremt.—

Niemand toch, die niet voor eenigen tijd of voor volstrekt noodzakelijke dienstangelegenheden reizen moet, kan het er voor over hebben, om zulke hooge tarieven te betalen.—

Pleziertochten tegen verminderde prijzen, retourreizen loopende over een beperkten tijd, kortom, alles wat in Europa een levendig, een aangenaam verkeer geeft, wordt door de hooge tarieven der Ned-Ind. Stoomvaartmaatschappij gesmoord.—

Beschouwen wij een ander kwaad! Het getal der diensten, dat in de voorwaarden van aanbesteding werd opgenomen, is uit den aard der zaak als een minimum te beschouwen, omdat de Staat bij die voorwaarden alléén zijn belangen op het oog had.—

Maar is nu met dat minimum aan de openbare behoefte voldaan?

Wij gelooven het niet.

Het contract waarborgt wel den gouvernementen passagiers de beschikking over een behoorlijke slaappleats, — maar de particulier kan geenerlei vordering ten deze doen gelden, die niet mee wil gaan blijft maar thuis, is het ultimatum, en hierbij heeft men zich nedertellegen.—

Daar de voordeelen des te grooter zijn, naar gelang er meer personen in eenzelfde boot kunnen worden gepakt, houdt de Maatschappij aan het vastgesteld minimum de hand.—

Omtrent voeding en bediening, noch over zindelijkheid en voorkomendheid, noch over inrichting en snelheid der booten valt veel loffelijks optemeren; trouwens, wij zijn in Indie niet veel gewend, en denken er soms zelfs niet aan, dat veel anders kon en moest wezen.—

Waar wij slechts het autocratisch karakter der Ned. Indische Stoomvaartmaatschappij en de gevolgen daarvan wenschen uiteenzetten, kan omtrent al die punten voorloopig gezwegen worden.—

E.

NOVEMBER IN LONDEN.

(Geschreven voor de Soerakartasche Courant)

Als een vreemdeling al een bezoek aan Londen zou brengen—en dat gebeurt betrekkelijk slechts zelden, tenzij hij er zaken heeft—dan zou hij zeker niet de maand November kiezen. Deze maand toch is overal *la morte saison*, en daar Londen op zichzelf ten alle tijde reeds eene sombere stad is, zou het iemand nooit

de hoogere wiskunde, dat zij zich bezig houdt met het oneindig groote en het oneindig kleine. Een van hare eerste grondstellingen is, dat vele kleintjes een groote maken; een andere geen kunstmiddelen te ontzien om den allerlaatsen druppel uit een citroen te persen; een derde, het rijk van het bedongene tot de kleinst mogelijke, dat van het buitengewone tot de grootst mogelijke uitgebreidheid te brengen. Gesteld bij voorbeeld, een commensaal is ongesteld en verlangt nachtlucht en thee. Slechts onnoozele nieuwelingen in het houden van commensalen zijn eenvoudig genoeg, om er die olie, dat pitje, die thee met suiker, melk, water en verwarming op toe te geven, zelfs strekt zich de edelmoedigheid nog verder uit; men gedooft niet dat de zieke zonder kruikje met heet water ter ruste ga — namelijk in de onderstelling, dat de commensaal of zijne betrekkingen er goed voor zijn. Zoo niet, dan is het gewis het toppunt van Christelijk medelijden, een paar lucifers op den blaker te leggen, den afgetrokken trekpoot mede naar boven te geven en den zieke beterschap te wenschen. Doch zulke commensalen deugen niet veel. De ware commensalen zijn zulke die liever een oud jasje en versleten pantalon aan een armen drommel weggeven, dan ze te laten beschimmelen. Een fatsoenlijk commensaal laat zulke dingen aan de vrouw des huizes over, en deze begrijpt, dat de arme drommel duimen en vingers likt om de voor hem Zondagsche pluim met het wieden van den geheelen tuin te verdienen. Zoo geeft het nog wat; weggeven kan men altijd wel! Reis-

beschrijvers zeggen, dat het in Fezzan een vereischte, althans een deugd in een vrouw is, dat zij haven man een maand lang dadeloos moet kunnen voorzetten, zonder dat zij twee malen op dezelfde wijze bereid zijn; zoo moet ook een echte commensalenhouder van hetzelfde stuk vleesch ten minste zesderlei vleesch kunnen afsnijden en op tafel zetten. Op een rijgveter is voor 't minst honderd percent te verdienen, op een overhemdbandje nog meer, maar dat mag ook wel want de kapitaaltes zijn gering. In 't kort, een echt commensalenhouder, of eigenlijk — want dat is het rechte — een commensalenhoudend echtpaar, behoort te weten, dat het 't zelfde is, of het van den zak of van den band komt — als het maar komt.

Aan deze regelen getoetst waren van Hemmenis en Christine geen knip voor den neus waard, vervuld als zij waren met de dwaze, kind-rachtige denkbeelden van onbekrompenheid en goedhartigheid, eigenschappen, die het fijne der voordeelen van het commensalaarschap kortweg naar de maan gooien. 't Is waar, tegenover die fijne bijvalletjes stond hier de uiterste tevredenheid van den huisgenoot en zijne betrekkingen, die op verjaardagen als anderszins ook nog wel anders dan uit woorden bleek. En zoo was dan nu het commensalaarschap van den jongen van den Dal toch altijd een belangrijke huiselijke tegemoetkoming, ook al bestond, als gezegd, het voorname voordeel hierin, dat het gezin zelf op minder bekrompen, of laat mij meer naar waarheid zeggen niet meer op zoo'n armoedigen voet leefde.

in de gedachte komen er dan zijne schreden heen te richten. Ook vreesst men te zeer de nevelen en misten, die er dan heerschappij voeren, er, *in season*' zijn. Soms is er wel eens een »fog» in September of October, maar dat is dan een, voorlooper' en laat zich als alle »primeurs» duur betalen met verkoudheden, bronchites, keelaandoeningen, enz. Later is men er meer aan gewend, en wapent er zich beter tegen; ofschoon het niet gemakkelijk, ja, zelfs ondoenlijk is zich te beschermen tegen dien ongenooden gast, die zich met de meeste onbescheidenheid overal indringt; — in uw huis en in uw lichaam; uwe huiskamer ongezellig en uwe longen overgevoelig maakt; u niet alleen belet uwe overburen te zien, hetgeen voor de meeste Hollandsche dames een groot gemis zou zijn, maar u zelfs verhindert den weg in uw eigen huis zonder kunstlicht te vinden. Doch is 't zoo erg, dan steekt men 't gas aan, verbeeldt zich dat 't avond is en tracht weer tevreden te zijn. Op straat is 't echter slimmer. Zulk een mist, die dikwerf geel en ook wel eens bruin is, vertoont zich gewoonlijk 's morgens voor 't eerst, heldert tegen den middag wat op, om 's avonds met verdubbelde dichtheid als een zwaar gordijn neer te hangen. Soms ook is hij bij afwisseling licht en donker en zijn er oogenblikken, dat hij geheel optrekt, om plotseling weer alles te verduisteren. Men zou dan waarlijk denken dat 't voor goed gedaan was met alle licht en vroolijkheid — want zulk een benauwende damp is niet zeer opwekkend of bevorderlijk voor de hilariteit. Bij zulk eene gelegenheid is de gewone straatverlichting onvoldoende en loopen er tal van menschen met fakkel, doch het is, zelfs met deze hulpmiddelen, uiterst moeilijk zijn weg te vinden. Het komt dikwijls voor, dat menschen uren lang rondwallowen in de nabijheid hunner woning, zonder die te kunnen bereiken daar zij, zoodat men zegt: heg noch steg kunnen vinden. Dat er tal van ongelukken, vooral met rijtuigen gebeuren, behoeft geen betoog. Men doet dan ook wijs om zich, zonder hooge noodzakelijkheid, niet 'in's Freie' te begeven; ofschoon deze naam dan niet zeer toepasselijk is. Men is toch als ingesloten door een' dikken damp, die u het ademen bemoeilijkt en bovendien zeer nadeelig werkt op de oogen. Doch ik raak door die mist aan 't afdwalen en was begonnen te zeggen, dat 't een vreemdeling zelden zou invallen in November naar Londen te komen, zijnde deze maand de treurigste van 't twaalfstal. Toch is deze verwonderlijke we-

Den baron op het kasteel had het genadig behaagd, den maatregel goed te keuren. En dat was veel, want als van Hemmenis het een of ander voorstelde, of deed, of tot stand bracht, waartegen de adelijke man was ingenomen, liet hij het „zijnen dominé ongemakkelijk, soms wel eens onbeschoft gevoelen. Deze liet zulks doorgaans onopgemerkt, en daardoor was het hem gelukt den vrede te bewaren, iets waarin zijne voorgangers minder waren geslaagd. Een paar malen had zich de baron toespelingen veroorloofd op 't leeraars bekrompene levenswijze, doch deze had hem met groote bescheidenheid, maar met gepast nadruk doen gevoelen, dat ieder huisvader zijne huishouding naar eigen welgevallen kan inrichten, en dat, waar de betaling van het een al eens naar die van het ander wachten moest, iemand, die bij eigen ervaring niet wist wat het in had, van een zoo beperkt inkomen te moeten leven, moeielijk de zaken van een ander beoordeelen kan. Het schijnt, dat van Hemmenis, die in weerwil van zijne uwendige omstandigheden altijd de waardigheid van zijn karakter had weten te bewaren, zich zonder het te weten een woord had laten ontvallen, waarop de baron meende te moeten zwijgen; althans dit onderwerp werd niet meer aangeroerd.

De goedkeuring van den baron uitte zich in den wensch, dat die heer van den Dal op het kasteel zou worden gepresenteerd, en toen dit plaats had, vroeg de adelijke man hem, of hij een liefhebber der jacht was. Dit was de nieuwe bewoner der pastorie, waarop de heer Vedekind van Dennenhoek een schriftelijk

Feuilleton.

Te veel om te sterven, te weinig....

IX.
(Vervolg.)

Man en vrouw waren te goedhartig om dit te weigeren, schoon de nieuwe schikking zeer in hun nadeel was. Want het ging niet aan, dat van den Dal — zoo heette hij — die zoo ruim geld betaalde zich met de eenvoudige tafel van van Hemmenis tevreden stelde, en omgekeerd zou het voordeel, dat de commensaal opleverde, meer dan verslonden worden, indien het geheele gezin genoot van hetgeen Christine voor dezen gereed maakte. De behendige huismoeder wist in dezen tusschen de klippen door te zeilen, zoodat er nog iets overschoot hoewel bij de onbaatzuchtigheid van man en vrouw beiden, op de keper beschouwd, het voornam gedeelte der voordeelen hierin bestond, dat het gezin van den leeraar het veel beter had dan anders het geval zoude geweest zijn.

Het houden van commensalen is een afzonderlijke kunst, die even goed als elke andere moet aangeleerd, en in het fijne niet verkregen wordt dan door oefening, ja zelfs dan nog niet eens voor iedereen verkrijgbaar is. Deze kunst heeft dit gemeen met

